

dat deze groote historicus bijzonder zich op de hoogte hield ook omtrent 't geen Fransche geleerden schreven en leerden. Een afstammeling van Guizot, kolonel F. de Witt-Guizot (hij is ook een nakomeling van Johan de Witt) verzekerde mij, dat er brieven bestonden van Groen aan Guizot.

Ook Prof. Fabius is naar de zijde van Frankrijk goed georiënteerd, gelijk wel bleek uit zijn belangrijke „Studiën en Schetsen“.

Vergis ik mij niet dan is men in onzen kring weinig op de hoogte van hetgeen, om maar iets te noemen, alzoo verschijnt bij den bekenden uitgever Librairie Fischbacher, 33, Rue de la Seine, 33, Paris. Om niet te veel in de ruimte te redden, wil ik de aandacht vestigen op een goedkoop boekje bij dezen uitgever verschenen, dat voor onze predikanten van nut kan wezen, bij het maken van de preek. Het is van Ch. Brunson, doyen honoraire, en draagt ten titel: *Essai d'explication de passages obscurs des évangiles*. Het is geschreven met veel kennis van zaken, in een gemakkelijk te lezen Fransch; met een helderheid den Franschen zoo eigen; tegenover den tekst in behoudende zin, als Godet, Barde, Poiret, in onderscheiding van een Renan, om slechts een oudere te noemen; 't behandelt teksten, die wij telkens aanhalen. Het geheel is een 50 bladzijden met dat tegen den geringen prijs van 7 fr. Gebruikt men dit werkje dan vindt men in de noten andere werken genoemd van Brunson, die zeer belangrijke theologische onderwerpen behandelen, en zoo maakt men zich een weinig vertrouwd met de richting en methode van mannen als Brunson, die toch ook hun plaats innemen onder de Fransche theologen. Alleen wil ik hen, die dit boekje mochten lezen, herinneren aan wat Prof. Aalders eens schreef — eenzijdig ongetwijfeld voor den gereformeerden onderzoeker wetenschappelijke vrijheid tegenover de traditie, maar anderzijds ook een onwrikbaar palstaal tegenover iedere poging om de waarachtigheid van den Bijbel te rooven. Brunson is in dogmaticis niet rechtzinnig, dit beïnvloedt zeer sterk zijn exegese van onderscheiden teksten uit het Evangelie van Johannes.

G. KEIZER.

PERS-SCHOUW.

Gereformeerden-contra christenen.

In de dagen van Ezechiël mocht men al tobben over de vraag: waar is Gods volk, in onzen tijd, anno 1927, hebben de H.H. H. Eerkens, J. Poelman, G. J. Breunius, Jhr. Mr. O. Q. v. Swinderen en E. Syperda het vraagstuk ten deele naar zijn negatieve zijde opgelost. Deze heeren hebben zich, in hun qualiteit als bestuur der Evangelisatie te Stadskanaal (Pekelderweg), aangesloten bij den Bond voor Evangelisatie in en ten bate van de Ned. Herv. kerk, en als hoofdbestuursleden van den Bond voor Evangelisatie, gewend tot „de Christenen in den lande“.

De Christenen in den lande.

De christenen.

De.

Zij vragen per circulaire, als drukwerk verzonden, steun voor genoemde Evangelisatie in en ten bate van de Ned. Herv. kerk. Dat is zoo vreemd niet; het gebeurt meer, dat niet-hervormde menschen, speciaal gereformeerden, bijdragen, op verzoek, aan de verzorging van rechtstreeks hervormde belangen. Maar het wordt wat moeilijk, als we dezen zin treffen:

Verder heeft de Evangelisatie er tegen te waken, dat de vrucht van jarenlang arbeid niet valle in den schoot van andere kerken, waartoe een, in onze dichte nabijheid pas gestichte Gereformeerde Kerk alle aanleiding biedt.

Na dezen schoonen volzin lezen we het nog eens over: het bestuur der Evangelisatie richt zich bij deze tot DE christenen in den lande.

Dit komt uit Stadskanaal, afdeling „pekele“-derweg.

Een mistukte tekening van Jezus.

Onder dit opschrift geeft dr. J. H. Gunning J.Hzn. in „Pniël“ een artikel over Arthur van Schendel: „De Mensch van Nazareth“. We lezen:

Het is een soort Evangelie-harmonie, maar helaas zonder het Evangelie. Een reproductie en aanvulling van wat de eerste vier boeken van het Nieuwe Testament ons omtrent den Heiland mededeelen, zooveel mogelijk geseculariseerd en van het heilig zoenlijden des schuld betalenden Borgs „gezuiverd“. Ach, waarom waagde deze talentvolle stylist het tot een heiligdom te naderen, welks beteekenis hem vreemd is?

Even verder:

Het wonder, het „liefste kind van het geloof“, is hier zooveel mogelijk gecamoufleerd, en waar de auteur het liet staan, voelt men toch dat het in zijne sfeer niet past. Dat moet een ieder, die Gods Woord gelooft, terstond treffen. Bijv. als Jezus bij een kranke ziel „het geloof, dat hem der reinheid waardig maakte“. Of hij de opwekking van het, ja het wel waarlijk gestorven dochtertje van Jairus: „op het bed vonden zij het kind, wit en ademoos, maar zij was niet gestorven.“ „De dienstvrouwen, die haar gestorven hadden gewaand“.

Van het mysterie des heils, waaraan al onze zaligheid hangt: de verzoening door het heilig offer van Golgotha, begrijpt deze auteur niets. Wat dunkt u van deze beschrijving der instelling des Heiligen Avondmaals? „Ik ga heen tot den Vader. Mijn lichaam en mijn bloed, al het mijne, dat des menschen is, moet ik geven, opdat gezien worde de waarheid van alle

ziel, de liefde, de zaligheid, opdat het wonder verschijne van de heerlijkheid des Eeuwigen. Wie mij liefheeft neme mij. Noemt het brood, eet, het is mijn lichaam.“

De zielewinsteling in Gethsemane. „Zij zelden zich neder op den lechten grond, maar Petrus en ook de oudsten der vrienden, Jacobus en Johannes, vroeg hij hem te volgen. En als zij een kleinen afstand gegaan waren onder het loof der boomen, greep Jezus de handen, die naast hem waren, de verbaazing van het eind des levens viel over hem, de angst, dien ieder schepsel eenmaal heeft, verduisterde zijn ziel. Want hij was een mensch, die kreet toen hij geboren werd en beefde voor de heilichheid hierna.“

En als ze onzen Borg en Middelaar in het rechthuis bespotten, kan deze beschrijver van den Mensch van Nazareth deze haast Godslasterlijke dwaasheid neerschrijven:

„Wees gegroet, Koning der Joden!“

„De anderen herhaalden het. Jezus kende hen, dat zij heidenen waren, maar hij verstond niet dat zij hem bespotten. Een groote man, weder voor de anderen komende en den stok zwaaiende, sloeg hem op het gelaat. Toen vielen hun handen, zij werden stil, zij ontwaanden zijn glans. En Jezus, die van zijn voorhoofd tot zijn kin de striem gevoelde, had gezien dat de stok daar had geslagen, maar er was geen pijn op zijn gelaat noch droefenis in zijn hart, want het wonder kwam over hem dat hij nimmermeer de dwaasheid van menschen kon verstaan.“

Dr. Gunning besluit:

Men kan een verdienstelijk kenner zijn van Shakespeare, en toch de zedelijke bevoegdheid missen te naderen tot de heilige gestalten van den Man van Smarten, den Heer der heerlijkheid. En na de lezing van een geschrift als „De Mensch van Nazareth“ buigt men dankbaar en gelukkig zijn knieën en stemt met Thomas, verwonnen door de majesteit van Immanuel: „mijn Heer en mijn God!“

Dr. Gunning schreef dit artikel, dat dezer dagen gepubliceerd werd, op tweeden kerstdag '26.

Behalve de aanduiding van het wonder als „het liefste kind des geloofs“ zijn we het er volmaakt mee eens.

Terug naar de bron.

In „Noord-Holl. Kbl.“ schrijft prof. Grosheide over de wetenschappelijke opleiding van den predikant. We lezen:

Een wetenschappelijke opleiding is een, die hij de bronnen zelf brengt, die niet tevreden is, als enkele of vele handboeken zijn bestudeerd, maar die eischt, dat uit de bronnen zelf door eigen werken iets kan worden opgebouwd als van de fundamenteen af. Daarom is een voornaam deel van de opleiding van de a.s. Dienaren des Woords het lezen en verklaren van de Heilige Schrift in haar grondtalen, het Hebreeuwsch en het Grieksch. Dat is niet het einde, maar het begin van de godgeleerdheid, die straks in de dogmatiek haar afsluiting vindt.

Die bestudeering van de Heilige Schrift in de grondtalen vindt niet altijd de waardeering, die ze verdient. In het algemeen wordt er tegenwoordig geïmponeerd, waartoe al die studie van de oude talen, stel u op de hoogte van de Sociale vraagstukken, van kunst en letterkunde, van het leven en denken der jongeren, daaraan hebt ge voor de praktijk van het ambt heel wat meer. Het gebeurt dat predikanten meezigen in dit koor, en dit soms in de praktijk bezegelen, door voor geen enkele prediking den tekst in het Hebreeuwsch of het Grieksch na te zien. En vooral in de gemeente wordt zoo gesproken. Dat Hebreeuwsch en Grieksch staat zoo ver van haar af. Op onze kerkelijke examens gebeurt het, dat de aandacht pas goed gespannen wordt, als met het onderzoek in de dogmatiek wordt begonnen. Dat Hebreeuwsch en Grieksch nu ja — daar hebben we zoo geen verstand van.

Laten we toezien, dat we niet den verkeerden kant uitgaan.

Later lezen we nog:

Wie het Woord Gods recht bedienen wil, moet het lezen en verstaan, zoo als God het heeft gegeven. Anders kan van rechte bediening geen sprake zijn.

Daar komt nog iets bij. Gebrek aan kennis van het maatschappelijk leven, inzicht in vragen van kunst en wijsbegeerte is later te veroveren, maar de studie der talen is bijna niet in te halen. Hebben de a.s. Dienaren des Woords dien grondslag niet in hun jonge jaren verworven, dan ontvangen ze hem nooit.

Met deze opmerkingen zijn we het van harte eens; de ervaring, opgedaan omtrent het kerkelijk werk van hen, wier wetenschappelijke vorming ontbrak of de grondregelen der exegese voorbijging, terwijl alleen met incidentele exegetische proeven van vaardigheid volstaan werd, rechtvaardigt het hier uitgesproken verlangen.

Over den Sadhoe.

In de „Herv. Kerkb. van Den Haag“ schrijft ds. v. Gheel Gildemeester iets over den Sadhoe:

Van eenige zijden wordt ons toegezonden het No. van 12 Maart van „Kerk en Volk“ waarin Ds H. Bakels schrijft over den „Sadhoe“ Soendar Singh. En dubbel aangestreept het P. S. dat de Sadhoe „als bedrieger zou ontsaakt zijn“. Dit staat Ds Bakels niet fraai en we hadden beter van hem gedacht. Joh. de Heer heeft reeds in zijn Zoeklicht medegedeeld, dat er door roomschen een campagne tegen hem op touw gezet is; de Telegraaf van 25 Jan. had daarvan eenig bericht. Het is kinderachtig, bij den Sadhoe van „bedrog“ en van „ontmaskering“ te spreken. Zijn heele leven is één offerand. In de Nederlanden van Woensdag 16 Maart, blz. 2, kan men lezen van een Zwitserschen predikant, Pfarrer Anstein in Basel, die den Sadhoe in October 1924 bezocht heeft in zijn tegenwoordige woonplaats Soebathoe, ook in Ram-poes, zijn geboorteplaats, is geweest en daar nauwkeurige informatie heeft ingewonnen. 't Komt alles best uit. Trouwens, wat zou hij willen bereiken met

„bedrog“? Geld? Heeft hij meer gehad dan de rijkste lezer van Ds Bakels; en heeft er afstand van gedaan! „En van menschen“? Was hem zeker overvloedig ten deel gevallen als Hindoe. Neen, wie hem hier ontmoet heeft in zijn beminlijken eenvoud, wijst die verdachtmaking met verachting af. Pfr. Anstein begrijpt wel iets van de meele die een westerling heeft met de prediking van den Sadhoe. „Dit is het wat een westerling moeilijk verstaat, dat men het Evangelie kan prediken, niet in argumenten, maar in beelden. Het is een oostersche prediking, een Oostersch gewaad voor het Evangelie, dat in zijn kern voor alle volken en alle tijden hetzelfde blijft.“

Zonder het op te nemen voor de hier verdedigde wijze van prediking van het evangelie, gelooven we toch, dat menschen als Bakels even ver van het recht begripen van figuren als den Sadhoe Soendar Singh afstaan, als dr. Gunning van Arthur van Schendel constateeren moest in ander verband (zie boven).

De kleederen van den hoogepriester.

Een lezer uit Zaamslag schreef mij dezer dagen over het kleed van den hoogepriester. In vervolg op wat ik toen opmerkte, wil ik hem, en eveneens anderen, die zich voor het onderwerp interesseeren, voorleggen wat prof. dr. M. v. Rhijn zegt in het „Algemeen Weekblad voor Chr. dom en Cultuur“:

In Handelingen 23 wordt ons verteld, dat Paulus een rede hield voor het Sanhedrin. Toen hij nog maar een paar woorden gezegd had, gaf de Hoogepriester Ananias bevel hem op den mond te slaan. Paulus zeide daarop: „God zal u slaan, gij gewitte wand“, waarop de aanwezigen vroegen: „Scheldt zij den Hoogepriester van God?“ Wij lezen dan in vers 5, dat Paulus antwoordde: „Ik wist niet, broeders, dat het de Hoogepriester was“.

Kon Paulus den Hoogepriester dan niet aan zijn ambtsgewaad herkennen?

Neen, want wanneer zij niet in functie waren, droegen de priesters, en zelfs de Hoogepriester, ten tijde van Jezus geen kleeren, die hen van de andere menschen onderscheidde. Zoodra de dienst in den tempel was afgelopen, trokken de priesters hun priesterkleeren uit en legden zij deze neer in een van de kamers van den tempel.

Bigamie?

Tusschen de advertenties van het „Algemeen Weekbl.“ staan af en toe leuke of leukbedeelde opmerkingen, grappes, anedotes, charivaria. Deze week wordt dit te lezen gegeven:

Bigamie?

Twee jonge dames van goeden huize, wenschen in kennis te komen met dito heer.

(Advertentie.)

Bigamie? vraagt het blad.

Ja, als wij met latijn te doen hadden, of met antieke kerktaal.

Neen, als men Nederlandsch schrijft en leest.

Fantasieën over den gereformeerden mensch.

In de „Groene Amsterdammer“ schrijft Herman de Man over Hollandsche Tafereelen. Wat hij zegt over de natuur en de architectuur is altijd het lezen waard; maar deze auteur moest ons niet willen doen gelooven, dat hij de christenmenschen kent, en dat hij het vroomheidstype van pietistische en mysticistische streken kan benaderen. Zijn gewoonte, om bepaalde natuurkinderen, nog wel sprekend, in te voeren alsof ze zelf de wijsheid of dwaasheid hadden verteld, die Herman de Man hun in den mond legt, is te gevaarlijk, omdat zij den schijn der objectiviteit aanneemt, terwijl wie de menschen kent, weet, dat de schrijver fantaseert. In het laatste nummer laat hij een „gereformeerde boerenmensch“ aldus de „cultuur“ van autobussen en wat dies meer zij in den ban doen. Hij klampt een „landschen manufacturier“ aan, die om Hoornaar (in den Alhasserwaard) loopt te venten; en de man pakt uit:

Terwijl hij al weer marschvaardig is, vraag ik ook zijn oordeel over de autobus en den nieuwen tijd. En hij plant zijn stok sterk in den dijk, gram-schap komt op zijn ommantelen, en hij legt de volgende getuigenis af:

„Die lorren, die onzalige machines langs den dijk en in een boer zijn land, dat zijn teekenen van Beelzabub. Het einde is nog nooit zoo nabij geweest; de groote hoer roert zich, verderf en godverlatenheid gaan rond als brieschende leeuwen, zoekende wie zij zullen verslinden. Beelzabub heeft in de harten van 't boeren-volk de ijdelheid gegrondvest; het einde nadert snel. Welk boerenmensch koopt nog stukgoed schort-bont, laken, graslinnen, keper, piqué, bij een eerzaam koopman, die langs de deur komt sinds onheugelijke jaren? Neen, ze trekken naar de stad, naar de paleizen met lampen en hooge poorten, ze trekken den breeden weg op, waar 't verderf loert, om daar heurini kleer gemaakt en wel te koop. Da's geldverkwisting, en je komt er bij As-mo-dee mee in 't gevele! 't's hard voor een oud eerlijk man, die heel zijn leven de menschen naar behooren bediend heit, dat die smotmeiden, die rechte-voortboeren (ja 'k heb ze allegaar als luikeinders gekannet) nou je 'an de onderdeur laten staan. Ze hebben niks noodig! Niks noodig! niks noodig! Ze dragen hemmetjes met kantjes d'r 'an uit de stad. Is dat dracht voor een gereformeerde boerenmensch? Ze mosten d'r eigen schamen, dat zeg ik! En dat komt alles van die onzalige machines!“

Ik spatteerde enkele uitdrukkingen. Ieder, die de streek van de Giessen kent, weet, dat dit allemaal pure fantasie moet zijn. De auteur (achter zijn pseudoniem) heeft met zijn „Asmodes“ wat al te duidelijk zijn afkomst verraden. Dat is niet zoo erg. Maar hij moest ons niet vertellen, dat hij den gereformeerden mensch kent, over wien hij het zoo vaak heeft. En vooral niet na zoo'n onhandig fabri-

caat va
wordt,
Calvin
Hoer
Nederla

Prof.
tikel ge
wen. Ee
waarin
tegenwa

In
weerg
lokker
Zeelen
predi
over
teiten
facult
Voetic
Breed
leerdh
een e
op bij
concil
er lus
dien
lijke
stukke
tegen
Of Vo
van d
leert
vrouw
weerd
omdat
schil
nieuw
zag m
Wille
ken m
schrijv
een m
lutie

Anti-r
de revol
Over I

Het
puritei
in sta
den m
van d
dat he
predik
werd
een p
Er wa
op bo
snor c
ergern
Dordts
den fr
het ge
baard
het le

En wa
o.m. op:

En
is, dat
beantw
roep a
„of lee
baar d
gezien
scheer
haar E
van d
wezen
deed,
het wa
van
ordina
Voetius
maar
11:12
Apost
door i
de Gri
leeren
baar d
lijk „o
is te
dit sch
afsnede
gekome
mannes
zijn, de
het vo
te late
verwij
deze z

En nu
lezen we
dat
neer n
van he
op het
de nat
draagt
haar v
schrijft
dat z
sluier,
mede
voor t
sluier